

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
belső firkasutczában 81 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton.
Ara évi 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr., és minden hirdetés után 30 kr. bérletdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, ápril 14-én 1

(D) Ismét egy eredeti okmányt gazda, az azon chartophilaciumok tárháza, melyből a késő kor adatokat meríthet azon szempontok történelmi megbíráására, melyekből kiindulva törekedtek hazánk egyes nemzetiségei a multat a jelennek s jövővel kiegyeztetni.

Ezen okmány egy pár román tekintélynek alább közlött memorandum, mely a román lapokban adott át nyilvánosságnak, kérdésen kívül azért, hogy mint ily nyilvánossá tett okmányhoz a politikai irodalom is hozzá szólhasson.

Kedvezőtlenebbek most az idők, hogy sem keresni óhajtanak az alkalmat az egymás közötti surlodásra, s óhajtanak részünkről ezen okmány megvizsgálása s arra teendő észrevételeink körül is a lehetőleg minél inkább az objectivitás terén maradni.

És legelőbb is habár nekünk magyaroknak nem kedvez ezen okmány fő kiindulási pontja, de méltánylással emeljük ki abból azon teljes nyíltságot, melyvel tervét felállítja egy jövő országgyűlés szervezésének szervezése körül, főelvíl azt állítván fel, mikép a cél elérhetése végett szükséges, hogy a magyarok minoritása bizonyos legyen. Tervének indoklásul a memorandum azon szükségét nyilvánítja, saját szavaival élve: hogy „a magyarok és székelyek, kikre az eddig tapasztaltakból lehetetlen számítani, ezen terv szerint csak 85 egyénből álló kisebbséget formálnának, melylyel 137-ből álló román-szász majoritás szállana szembe.”

Szóról szóra ez az okmány szava; társ elve pedig ez: „A királyi előterjesztményben a románok mint negyedik nemzetnek inarticulátúja ajánljatik, még a királyi előterjesztvény másik pontja arra szólítja fel az országgyűlést; hogy az államtanácsba követeit küldje el. Ez az országgyűlés két főcélja, két fő érdeke. Egyik érdek a románoké, másik a birodalmi kormányzásé. E két érdek legbizonyosabban úgy lesz érvényesíthető, ha a magyar elem bizonyos minoritásban marad. Ezt a minoritást pedig a regalistáknak tetszés szerinti kinevezése által lehet elérni, odaérte, hogy a regalisták kormányfőzetést húzzanak, mivel e tervszerint nem csak a tehetősb osztály számíthatna meghívásra.”

Ez a memorandum elmélete. Ezen eszmék folytán a közönség előtt fekvő emlékiratban egyenesen és nyíltan van kimondva, miképp ez ország legösibb nemzetét a székelyt, és az ország megalapítóját: a magyart saját hazájának országgyűlésen kisebbségbe kell tenni.

Hogy ezen argumentatio, minden látszó éle mellett, nem bir éppen akkora súlylyal, mint egy egyszerre látszik; azt könnyen felfoghatjuk. Az van ugyanis is állítva, hogy a magyarok minoritásban hagyása a kormányzásnak is érdekekben áll, az államtanács kérdése miatt, a mely kérdésben a memorandum szavai szerint a „székelyekre s magyarokra nem lehet számítani.” De mi úgy látjuk, hogy éppen e kérdés miatt az uralkodásnak nem nagy szüksége van arra, hogy mesterkelt majoritást teremtsen, mert a szász nemzet már határozottan kimondá, hogy kész az államtanácsba követeket küldeni, a román nemzet nevében pedig ezen memorandum éppen arra fekteti nyíltan bevallott célját, hogy oly országgyűlés legyen, melyből az államtanácsba bizonyosan követek menjenek, tehát látszik, hogy ha a memorandum írói csakugyan saját nemzetük közvéleményét fejezték ki, úgy a kormányzásnak nem lehet aggodnia azon, mikép Erdélyből a román nemzetiség is kész a Reichsrathba követeket küldeni. A kormányzás ezen szerencsés helyzetéből az következik, mikép reá nézve egy erdélyi országgyűlés mesterkelt majoritása nem kérdés; és nem kérdés pedig azért, mert ha jól emlékszünk, a februári patensben ki van mondva, hogy ha az országgyűlés a Reichsrath kérdését bárhol elejténé, akkor közvetlen választás útján választatnak meg a követek. Miután pedig már a szász és román nemzet nyíltan kimondja, hogy kész az államtanácsba küldeni, tehát

így a közvetlen választás sikere ez ország felére nézve mindenesetre biztosítva van.

A mi a román nemzet inarticulatioját illeti miután ezen nemzetnek negyedik nemzeté elfogadására nézve a magyar és székely közvélemény is összhangzólag kedvező volt, éppen a románokra nézve sokkal üdvösebb volna ha azt oly országgyűlés mondja ki, a melynek összeállítása által egyik nemzetiség, vagy egyik jogosult érdek sem érezne sérelmet.

Ennyi észrevételt teszünk a memorandum alapirányára, annak némi előnyére, egy lehető országgyűlés „posito quo”-jára nézve megegyezvén, mikép a román memorandum nem mesterkedik abban, hogy a régi országgyűlés keretjén lényeges változtatást tegyen, nem difficultálja sem a regalisták, sem a taxalis követek létét, nem kíván újabb terveket létesíteni egy országgyűlés előállítására, hanem a régi kereten belül igyekszik új színekkel úgy festeni ki a képet, a mint ez a kedvezésbe vett érdekeknek megfelel.

Ezt mi „en grosso” kellőleg méltányoljuk, s az alkotmányyszerű felfogás jelének tekintjük.

Hanem aztán ezen kereten belül, mi oly új színeket látunk, melyek a képviselői jog elméleteknek legalább a mi nézetünk szerint nem felelnek meg; s így a nélkül, hogy vagy a románok nézetének az uralkodás előtt, vagy a mi nézetünknek a románok s illetőleg az uralkodás előtt valami nyomatókat tulajdonítanánk csupán a jog elméletek védelmének természetes ösztönénél, az eszme forgalom szükségességénél, s azon hírlap írói kötelességünknek fogva, hogy egy ily nyilvános okmányt a sajtó által engedhetett észrevételek kísérete nélkül közreadni nem lehet egy jövő cikkünkben tenni fogunk néhány észrevételt az említett memorandum részletes felfogására nézve is.

Kiíratás. Lapunk közlelbi számának második cikke alul kimaradt „Magyarország”, mint a mely lap után azon közleményt adtuk. Az első cikkben pedig a 38-dik sorban e tollhiba helyett „megtagadását”, ez olvasandó „modosítását.”

Róman memorandum.

A „Gazeta Transylvaniei” brassói lap után közöljük a „Pesti napló” fordítása szerint az erdélyi országgyűlésre meghívandó regalisták tekintetében szerkesztett és Solutio érsek s Ratinu tudor, mint a nemzet megbízottai által, a mult év november 15-én aláírt és benyújtott emlékiratot.

„Közönségesen tudva van, hogy az erdélyi kormány-szék a legközlelbi erdélyi országgyűlésre összehívandó regalistákra nézve kidolgozott tervet már fel is terjesztette az erdélyi magas kanczelláriához, sőt annak tartalma sem léven többé titok, ezen körülmény nekünk, mint a kormány hű tisztelőinek, alkalmat nyújtott arra, miszerint e tárgy feletti nézetünket a trón és haza érdekében kijelentsük, s a kormány legfőbb organumainak jóakaratu figyelmébe ajánljuk. Erdélyországban a regalisták intézetének rendeltetése, fenntartani az egyensúlyt a kormány s a népképviselőnek hatalma közt, azaz: összhangzásba hozni a magas trón érdekeit az ország érdekeivel.

Ezen intézetnek feladata tehát, a második házat, vagyis, a mágnások tábláját pótolni. A regalisták összehívása az 1791. XI. törv. cikk értelmében történik, mely szóról szóra így hangzik: „Regalistae auditio Gubernio regio, per Principem denominantur, litterisque specialibus convocantur. Quos sequentibus qualitatibus praeditos esse oportet, ut sint patriae filii e potiori nobilitate, sufficientem possessorem et requisitis a lege qualitatibus prouti, experientia, morum integritate, et in rebus agendis perspicua dextertate et ad tractanda Principis ac regni negotia omni respectu idonei perfectam aciem habentes. — Ezekből tehát nyilván kitetszik:

1. Ha bár az ország fejedelme köteles a kormányt, mint alkotmányos végrehajtó s tanácsadó organumot, a ki-nevezendő s meghívandó regalistáknak számára s egyénisé-gére nézve kihallgatni; mindazonáltal a kormány szavazása által legkevésbé sincsen megzorítva rendelkezési jogában.
2. A regalisták mindenkor királyi levelek (Litterae regales) folytán hivatalnak meg, a nélkül, hogy a már egyszer meghívattak jogilag követelhetnék minden országgyűlésre külön meghívásukat, a mennyiben a választásoknak indok-lása csakis a fejedelem bizalmának kifolyása lehet.
3. A regalisták száma, mely egyenesen az ország fe-jedelmeinek tetszésétől függ, nincsen megállítva.
4. Mi a regalisták képességét illeti, ha bár azok 1848 előtt csak a főbb nemességből választattak most ellen-ben a polgári egyenjogúság, mely a törvényben kimondva, s tetteleg életbe van lépve — hatásánál fogva, a nép min-den osztályából választható, mint tapasztalt s tiszta erényű nagy koruak, kik minden tekintetben képesek legyenek a fejedelem és ország érdekeit képviselni.

Minthogy ezek szerint a regalistáknak száma s meg-választása a fejedelem szabad rendelkezésétől függ, kétség-telenül következik: hogy törvényileg a regalisták képvisel-betika a legfőbb tényező az országgyűlésen, s hogy ők a kormány, s illetőleg a fejedelem bizalmi férfiai.

Miután tehát a regalisták intézetének természeté, mint a törvény postulatuma, s a politikai felfogásnak parancsa, megállapítva van, önként következik, miszerint a kormány kötelessége regalistákat oly egyéniségekből és oly számmal az országgyűlésre meghívni, kik képesek legyenek az or-szággyűlés főbb problémáinak megoldására; t. i. hajlandók legyenek azok e megoldást elősegíteni, nem pedig megakasz-tani és nehezíteni.

A közel lévő országgyűlésnek legfőbb problémái, a már ismeretes királyi propositiókban foglaltaknak. Ha ezen pro-positiókat jól megfontoljuk, két életbe vágó lényeges érde-ket találunk azokban: az első a román nemzet inarticula-tiójára vonatkozik, ennek politikai létének alapját megvetni s szilárdítani szándékoznak; a második, a monarchia egysé-gének fenntartása tekintetéből, követeket küldeni a birodal-mi tanács gyűlésébe, mi a császári ausztriai birodalom leg-főbb életérdekei egyikének tekintetik. Midőn tehát a császári ausztriai kormány a királyi propositiókban kijelentett leg-főbb érdeke azonos a román nemzetiség érdekeivel, szűk-ségé vált egymást kölcsönösen támogatni és elősegíteni.

Ezekből következik: hogy a mennyiben Erdélyország-nak román elementuma, mely különben is számtalan esetek-ben bizonyította be hűségét, a közeledő országgyűlésre nézve legérdekesebb, feltétlenül léven ennek politikai befolyása a császári kormány érdekétől — éppen ezen elementum legal-kalmasnak tekinthető a végre, hogy az országgyűlés fő je-lentőségű problémáit megoldhassa.

Ennek folytán, hogy ha a magas császári kormány a királyi propositiókban kimondott programjához valóban hű, s az akar maradni, vagy is: hogy ha ösztönén óhajta az országgyűlés problémáinak sikeres megoldását; hogy ha az ország békéjét s boldogságát ösztönén kívánja szilárdítani, az ország legnépesebb nemzetisége, ugyanis a román nem-zet teljes s törvényes egyenjogúságának garantizálása alap-ján — és ha ugyanaz ösztönén akarja az 1860. oct. 20-ki és 1861. febr. 26-i legkinyomtatott oklevelekben czélzott birodalmi egységet fenntartani — azon esetben a magas ko-mány saját képviselőit, a regalistákat el ne fogadja tulnyo-mó számmal oly elementumokból, melyek természetüknél s multjoknál fogva saját kivételüknek lekötözve lé-vén, e célra nem alkalmazhatók.

Qui vult finem, debet velle etiam media, qui non vult media, non potest velle finem.

Ezeket előre bocsátván, az erdélyi országgyűlésnek al-kotó részeit szemle alá vesszük, hogy ennek folytán számta-nilag szólhassunk e kérdés tekintetében.

Ugyanis ennek előtte, s különösen 1848-ban, Erdély országgyűlése a törvény értelmében állott:

1. a királyi kormányzók 29 tagjaiból,
2. a királyi tábla 16 tagjaiból,
3. a főispánok, vagyis illetőleg a főkapitányok 17 tagjaiból,
4. a regalisták 215 tagjaiból,
5. a megyék, székek s városok 96 tagjaiból — összesen: 373 tagból.

Ezen mennyiséget nemzetiségek szerint felosztva, talál-tattak benne: mintegy 5 román, de ezek sem mint román-ok, hanem mint nemes és regalista; 35 szász, a többi pe-dig mind magyar és székely volt.

Ily szerkezettő országgyűlés egy országban, hol egykor a bent lakó nemzetiségek rendszere érvénnyel bírt — nem egyéb, mint egy complet magyar dieta, mely nincsen ki-kepezve kevesebbre, mint külön, vagyis nem magyar érde-kek képviselésére, mit a történelem eléggé tanusít.

Az erdélyi románoknak száma, a legújabb összeírás szerint, a Magyarországhoz csatolt részek kivételével — tesz 1,150,000 lelket; a magyarok és székelyek valamivel a fe-lénél kevesebben vannak, azaz: 500,000, a szászok 120,000, — következésképp ily számítás mellett $\frac{1}{3}$ részt tesznek, s ha a népességnek nemzetiségi arányát vesszük 6 románból, 3 magyar-székelyből s 1 szászszal, ez világosan a magyar-szé-kelyek előnyével történik.

Mi pedig a földbirtokot illeti, következő felszámításra vesszünk alkalmat.

Erdélyországnak területe a hivatalos catastralis kimu-tatások szerint, tesz 1055 □ mértföldet. Ebből mindennek előtt ki kell vonni 227 □ mértföldet, mint egészen termé-kellent, maradván mint productiv 827 □ mértföld. Ebből mint tehermentes colonialis 162 □ mértföld, s így az egész országban 665 □ mértföldnyi allodiatura marad.

Ebből 447 □ mértföldnyi erdő s legelőt kell kivonni, minthogy ezek részint fűsüvi vagy kincstári javadalmak lé-vén, egyik nemzetiségnek sincs azokhoz köze; részint köz-ségi vagy más testületek tulajdonát képezik, melyhez a ro-mánoknak is van némi aránylagos joga: részint a volt földes-urak s ezek alattvalóinak közös birtoka, a mennyiben azon-ban ezen föld meghatározatlan arányban találattik felosztva a volt földesurak és ezek alattvalói közt, minden esetre a nép osztályrésze feltl haladja a földesurakét.

Ezek szerint magyar-székely, szász és román allodium 218 □ mértföldnyi marad. A királyi fundoson lévő allodium, melyből egy rész a románokat illeti, teszen 30 □ mföldet.

A székely allodium, melyből nagy rész a románokat illeti, ténleg 20 □ mértföldet.

Vége a volt román grániczereknek allodiuma, mely egészen román, tesz 17 □ mértföldet.

Ha tehát ezen különböz 67 □ mértföldnyi allodiumok ki fognak vonatni a 218 □ mértföld egész allodiumokból, marad 151 □ mértföldnyi nemesi allodium.

Ezen, lehetőleg legbiztosabb adatok folytán, tekintetbe vévén a nemzetségeknek számtani arányát, minden nemzetséget külön illető földosztályrészt egész pontossággal kiszámítható, ugyanis:

I. Mi a román nemzetet illeti, miután

a) közönségesen ismerve van, hogy a nemesi osztálynak tulajdon fele része, kivéve a székely földet, a román nemzetiséghez tartozik, habár ezen fele része minden tekintetben csekélyebb birtokkal bír, mint a magyar nemesség, tehát a 151 □ mértföldnyi nemesi allodiumból csak $\frac{1}{2}$ kivetelünk a román nemesség számára 51 □ mértfölddel;

b) a székely földből, hol a román elemment meg lehetősége van képviselve, a románok részére csak $\frac{1}{4}$ □ mértfölddel számíthatunk;

c) a volt román végvidékből egészen 17 □ mföldet.

Vége a 162 □ mértföldnyi tehermentes urbéri földből, azon igazolt körülmények fogva, hogy a románok $\frac{1}{2}$ felül teszik a volt jobbágynak, a magyarok pedig a más alattvalók arányilag nem bírtak több urbéri földet, csak valamivel kevesebbet, mint $\frac{1}{2}$ 128 □ mértfölddel kívánunk:

Következésképp, a román tulajdon Erdélyben könnyű számításra tesz 212 □ mértföldet.

II. Mi a magyar-székelyeket illeti, ha vesszük

a) a megyékben levő nemesi $\frac{2}{3}$ allodiális részüket, azaz: 100 □ mértföldet;

b) a $\frac{1}{3}$ székely allodiumot, vagyis 16 □ mértföldet;

c) a tehermentes földből 18 □ mértföldet, s így egész földbirtokuk tesz 134 □ mértföldet.

III. Vége a szászokat illetőleg, ha részükre vesszünk.

a) $\frac{3}{4}$ a szász allodiumból 18 □ mértfölddel.

b) az egész maradékot az urbéri földből 16 □ mértfölddel, egész föld tulajdonuk, kedvező számítás mellett, ténleg 34 □ mföddel közelítőleg; mi által a birtok aránya is egyenlő a népesség arányával, azaz: mint 6: 3 $\frac{1}{2}$, és 1-hez.

Azonban bár mily kedvezőtlenül eredményezzen ezen birtokarány a románokra nézve, mindazon által e hiány a legjelentékenyebb s legdöntőbb tényező által pótolatik; t. i. azon kivételre nagy mértékű, melyben a román nemzet részt vesz a közterhek viselésében; mi az erre vonatkozó adatokhoz összeegyeztetéséből eléggé kitünik.

Mint egyenes adó Erdélyben 1861. évre ki volt számítva.

- a) 1,329,995 ft. földadó,
- b) 325,137 " házadó,
- c) 238,800 " jövedelmi adó, és
- d) 1,680,000 " személyesadó, tehát

Összesen: 3,673,932 ft.

Ezen mennyiségből, a nemzetiség s népesség arányához képest, a románokra közel $\frac{2}{3}$ millió, a magyar-székelyekre alig 1 millió, a szászokra valamivel több mint 300 ezer ft. o. é. esik.

A mennyiben látszólag a románok kevesebbet adóznak csekélyebb földtulajdonuk után, ezt ők felette többel pótolják az irtoztos fej adó során, mely minden tekintet nélkül kevesebb vagyonukra, őket terhel; de ezen látszólagos adóhiány eléggé pótolatik az által is, hogy a románok t. i. a föld népe — többnyire terhesen megadózott termelő földet bír, midőn a magyarság, különösen pedig ennek igen jó birtok nemessége egyszerűen kasszávalokkal s erdőkkel bírván, igen csekélyül vannak adóztatva; végre figyelembe veendő még azon kitűnő iparüzlet s baromtenyésztés, mely Moldva, Oláh- s Törökországgal majdnem kizárólag csak az erdélyi oláhok által gyakoroltatik.

Szóval, el kell ismerni, hogy több mint fele részét Erdélyország közterheinek a románok viselik.

Vége ezekhez járul a véradó, mely kétségen kívül legtöbbet nyom a döntő mértékbe, s melyben a románok legnagyobb osztályrészt vesznek, részint azért is, mert ők legtöbb gyermekkel, s legkevesebb vagyonnal vannak ellátva szembe a magyarokkal, székelyek- s szászokkal, s e szerint legkevésbé képesek gyermekeiket a katonáskodástól megmenteni.

Az újonczok száma 1861. évben volt 5029, ezekből mintegy 3400 esik a románokra, mintegy 1200 a magyar-székelyekre, s mintegy 400 a szászokra.

Ha már egy katonakötelesnek pénzértékét, maga a kormány által kiszabott megváltási díj szerint, felszámítjuk, a románokra 4 millió, a magyar-székelyekre 1 $\frac{1}{2}$ millió, a szászokra mintegy $\frac{1}{2}$ millió forintnyi osztályrészt jutna.

Minden nagy horderejű tekintetek, mindezen életérdekű tényezői a képviselőknek, melyek a civilizált világban döntő alapul vétetnek, — feljogosítják az erdélyi románokat: tekintélyt követelni a közelet minden köreiben, s nem különben a regálisok kinevezésénél is — számához a jelentőséghez mérve, kivált ha figyelembe vesszük, miként a románok voltak, s mai napig is ők legbübb alattvalói a fejedelemség s kormányának; ezen kívül bír számos és hiúságos értelmiséggel, mely hajlandó s képes szolgálatot tenni uralkodója büls s atyai törekvéseinek elősegítésére.

Mi tehát szent kötelességünknek ismerjük, nyílt s minden visszataratás nélkül kijelenteni, miszerint, ha a császári kormány szívből óhajtja, hogy a közelebbi országgyűlés hatályos eredményét megteremtse, akkor a fentebb jegyzett számmal és constatozott arányban hívja meg arra a regálisokat, t. i. 6 román 3 magyar-székely- és 1 szászhoz; következésképp: ha p. o. azok száma 120-ra határozatnék el, a szászokból egy hatod, vagy is 12, a magyar-székelyekből három hatod, vagy is 36, és a román nemzetből hat hatod, vagy is 72 vétecsék, oly formán azonban, hogy minden külön nemzetségre eső mennyiségbe azon tekintélyek is beszámítandók, melyek mindenesetre meghívandók lesznek.

Ezek szerint, a közelebbi erdélyi országgyűlést következő elemmentumok képviselnek:

1. a megyei, kerületi, széki és városi követei, összesen mintegy 120, ezekből mintegy 37 román, 16 szász, 46 magyar-székely;

2. a kormány-szék, a kir. tábla, a megyék s kerületek részéről megbírándó regálisok — összesen 120 — (kik közül 72 román, 12 szász, és 36 magyar-székely) mindnyájukat tehát összevéve 222 szavazati joggal felruházott tagból állana; ezek közt a magyarok s székelyek — kikre az eddig tapasztaltak után lehetetlen számítani — csak 85ből álló kisebbséget formálnának, melylyel 137-ből álló román-szász majoritás szállana szembe.

A magyar-székelyeknek nem lenne joguk boszankodni e felosztási arányért, azért is, minthogy igen is nagy előnyben részesülnek a képviselők azon igazságtalan felosztásánál, mely szerint alig néhány czerből álló számos városai, valamint némely apró székek is két-két követet választanak. Eppen ezen okoknál fogva kötelességünk ajánlani a kormány befolyásának elősorolt nézeteinket, mint egyedüli közvetítőt, mely az igazságnak, a politikai belátás és igényeinek megfelelőit.

Végül, meg kell említenünk azt is, hogy mind a regálisokat, mind a követeit az állam pénztárából kelletik fizetni; miután ezek már többé nem adómentesek, és semminemű oly előjogokkal, mint 1848 előtt, nem bírnak; ezenkívül ők nem saját, hanem az ország és fejedelmek érdekeit képviselnek, nem kötelesek fizetés nélkül e részben szolgálatot tenni. Bécs, november 15. 1861. aláírva: Solutin érsek — dr. Ratin — mint a nemzet megbízottai. (P. N.)

Bécs, április 8-án 1862.

Tisztelt szerkesztő ur! Cuvier a nagybírt francia természetbúvár az emlősök osztályzata alkalmával a vastag bőrtükröl (pachidermata) is tesz említést. Beh kár! hogy ezen mély tudományú állattanász, azon oly gyakran előforduló „vastag agybőrtükröl”, oly egészen elfelejtkezett, mert valójában lett volna több két lábú emlős állat abba az osztályba sorozandó.

Minden műveltség és felvilágosodás barátjára nézve már ez is magában elegendő sajnos és szomorú jelenet, látván a nagy tömeget még oly messzire a felvilágosodás ösvényétől. De ha valaki az intelligenciához tartozandók közül, ha 1862 még egy orvosdator találkozik, a ki abban a mélyen megrögzött sötétes eszmében van, és mellette még meg sem pirul ezen középkori nézetét egész nyomtatékkal védelmezni, a mint ez minap egy dr. ur részéről egy tisztas házban történt, hogy tudniillik: „a zsidóság pogány hitű, és öröklött fogva az is vala”, hogy továbbá: Dávid a királyi zsoltárok is pogányi lett volna, Dávid tudniillik: a kinek mélyen elragadó, szívet és lelket emelő vallásos énekei minden művelt és nem művelt nyelveken, zsidó- és kereszténytől egyaránt az áhitatosság óráiban énekelteknek, és melyek jórészt mintegy szent-féle hágesó, a midőn az istenséghez közeledni vágyunk tekintetnek; hogy végtére „Mózes is a pogányok körébe tartozó” — ha tehát egy legújabb korbéli orvosdator ilyenféle történetet bölcseleti ismeret árul el, és ezen két elősorolt, az ó- és újkor által általánosan elismert, és valamennyi népeknél köztiszteletben álló Isten hősét pogányoknak deklarálja, és arról behizonyítást onnan következteti: minthogy azok zsidók valának! — akkor ez valójában a jelenkori műveltség és az előrehaladás mibenlétéről egy igen szomorú tanbizonyosságot nyújt.

Különben ezen ur még oly nyájás, nemcsak a zsidóságot magát a pogánysághoz sorozni, hanem nehogy talán egyedül nagyon találjon unatkozni, hozzá még a Mahomedanizmust is csatolja. Általában véve; minden nem keresztényt saját vallomása szerint pogánynak kíván ő tekinteni.

Vajjon, hogy jöve doctor ur ezen babonához? — ezt kikutatni nem igen nehézséggel jár. Mert valószínű, miszerint a pogányságról definícióját még jórészt a dajkájától öröklé, mely definíció valószínűleg körülbelül ilyenképpen hangzott: „Pogányok mind azok, a kik a pokolban 80 foknyi Réaumur melletti forróvízben vagy olajban pörkölteknek: mint például a zsidók; mivel oly pogányok, hogy zsidók.

Ha dr. ur, bár mily keveset is valaha megbarátkozott volna akár az ó- akár az új-testamentummal (de ugy lát-szik, sokkal inkább van izlésére valami jó zsiros testamentum, mint ezen száraz félek), vagy pedig ha valami, bár minő időszerű, vagy bár ki részére hajló historikust olvasott volna, megtudta volna — de valószínűleg nagy sajnálattal, miszerint a zsidó nemcsak nem pogány, de olyasm soha sem vala; megtudta volna továbbá azt is: miszerint a zsidó nem csak már azon idősorokban egyisten-hitű vala, a midőn dctor ur elődjei még tetleg historiai pogányok valának; — sőt azt is tapasztalhatta volna, hogy a zsidó már eredetében a gondviselés által, mint az isteni elv hirdetőjének kiválogatott légyen, mely isteni elvet a kereszténységre is át vitte.

Beh kár! hogy dr. urnak a héber nyelvről nincsen ismerete, megérthette volna, hogy már a „zsidó”-nak héberben elnevezése mindenféle pogányságot kizár: minthogy ezen szó „Jehudim” a mi zsidót jelent, ered Jehovából, az az örökkévaló; ennél fogva Jehudim = zsidók „örökkévaló tisztelő” jelent. Hogy pedig ezen, soknak gúnyárgyul szolgáló elnevezések ily tiszteltettségű jelentése legyen, dr. B. ur alkalmasint nem tudá soha; másképp nem cserélte volna fel a pogányhittvel.

Azonban hagyjuk el ezen a nyelvészet és történet köréből merített tanbizonyosságokat, és utasítsuk doctor urat az elemi tantárgyakba, a hol akárhány 8—9 éves gyermek számára írt könyvecskékben e következendő kérdéseket és feleleteket olvashatja, és pedig: Hogyan osztatik fel az ember bürszínre és testalkotására nézve? Hogyan élet- vagy bándomódjára? Felelet: Vadakra és civilizáltakra, (de meg jegyzendő, hogy az utolsókhoz mind azok nem tartoznak, a kik 1862. a zsidót még pogánynak tartják); mik végtére az emberek vallási tekintetben? Felelet: először Monotheisták (egy Isten hittiek), a kik „egy egyetlen legmagasabb lényt ismernek”; idetartoznak: a zsidók, a keresztények

és a mahomedanusok. Másodszor Polytheisták, (pogányok) a kik több istenség létét hiszik.

Kiválglik tehát mind ezekből, miszerint doctor urnak dajkájától öröklött definíciója a paganizmus dolgában nem az igazi. És mégis ő a nélkül, hogy a tárgyhoz, a mint látszik értene — a zsidókat és az ő szentesített hősét, még Mózeset is, a kiről egyik korunkbeli igen szelleműs keresztény történész (Kottke 1. r. pag. 102.) ily képpen nyilatkozik: „Harminczhárom évszázad folyt el az óta és mégis él még neve messzire kiterjedőleg, mint még senkié a halandók közül a népek tisztelőjében”; és mégis mondom ezen dr. ur még Mózeset is pogánynak deklarálva, mivel ugyanaz „zsidó” volt.

Ilyféle állítást pedig csak csupán egy elvakult arrogantiával párosult ignorancia szülhet, a mely ignorancia, a mely szülője a vakbuzgóságnak, elfogultságnak és az előítéletek egész seregének, a legkeményebb megdorgálást annál is inkább érdemel, minthogy azt, azon kútfőnek tekinthetni, a melyből évszázadokon át annyi nyomor eredt az emberiségre, különösen pedig a szegény zsidóra.

Dr. Fischer Henrik.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Marosszék választott pénztárnoka Bereczki László ur közreadta, azon székek a provisorium előtt tett bevételeiről s kiadásairól számadásait, a szék bizottmányának e részben azelőtt kimondott kívánatához képest. Miután a bizottmány többé nem létezik, a számadás a szék egyes közsegeihez küldetett meg főként azon elvből, mert a tett költségek egy része a székely közsegek önkéntes ajánlataiból fedeztetett, s így a pénz hová költéséről magok az egyes közsegek is közvetlenebbül voltak érdekelve. A számatel szerint az önkéntes ajánlatok felvett összeg 5166 ft 90 $\frac{1}{2}$ krra ment. A kormány-szék által különböző czélokra utalványozott összeg 5369 ft 17 kr; különféle bevételek butorok, árából, rabok munkájából stb. 1451 ft 71 kr. És így Marosszék, mely szinte kilencvenezer leket számít, nyolcz hónapon át mintegy 12,000 forintot költött összes közigazgatására, törvénykezésre, bürtökre, rabjaira, s mindeneml kiadásaira; annyi összeget, a mennyit hasonló idő alatt azelőtt egyetlen járáshivatalt elköltött; oda nem számítva azon roppant napi- és fuvardíjakat, melyeket a cs. hivatalok vettek, míg az alkotmányos tisztviselők csekely napidíja a szék bizottmánya által az 1821-ki normativum szerint volt megállítva, hol például egy alkirálybíró napidíja 2 ft egy dulólé 1 ft 20 kr stb. Vajjon nem volt igaza báró Brucknak, midőn azon fölfedezésre jött, hogy a birodalom zavart pénzügyein csak az alkotmányos kormányzás segíthet?

— A „Sürgöny” folyó hó 12-ki számában „ismét” kénytelen bocsanatot kérni, hogy a lap azelőtti napi száma „az ujranyomatok szükségé” miatt a rendes postával nem küldhetetett el.

— A mlga magyar kir. helytartótanács elnökségéhez apr. 9-dikéig az árvízkarosultak javára 154,019 ft 24 kr., egy 20 ftos kölcsönkötvényre szóló igazolvány, 100 frank aranyban, 41 arany, 3 ft, 2 negyed ft, 3 tallér, 8 huszas és 4 öt krras gyűlt össze. — Ezek között van a Csongrádmege kir. biztosától, mint az e czélra rendezett hangverseny és sorsjáték eredményétől küldött 2434 ft 47 kr.

— Pesten, folyó hó 11-kén két melléknapot és napudvart észleltek.

— A bécsi urak házában tegnap érdekes jelenet történt, gróf Thun Leo, Lassel miniszterrel a birod. tanács illetékessége felett, a pénzügyi határozatokban meglehetősen élesen vitáztak. A miniszter hasonló modorban felelt. Gróf Thun erre indítványt akart tenni, de az elnök elvonta tőle a szolbátási jogot és Salm hg, Thun és Czernin, valamint több tag elhagyta a termet, s az ülés így megfogyván, a határozatra képtelenné lön, és eloszlott.

— A „P. N.” somogyi levelezője írja: Pár napja Vityán (Jankovich László volt főispán birtoka) bent dörsült egy házban néhány jól fegyverzett rabló; de rossz szagot vesznek észre, s kitörnek a házból, s egy paudirt azonnal lelőttek. A bir azt mondja, katonaság lett volna közelében, miről azonban jót nem állunk. Hetesen a lelkipásztort szinte kirabolták; így hangzik egymásután a gyászbir a székvárosba, s gondolkodóba esik az ember, ha csak pár órányira akar is utra indulni. Hogy fegyver és ruha nélkül, ló és kocsiatán tér valaki baza, ez még megjárja (?), de az élettel sem igen czeremoniáznak; ez már aztán komoly tréfa. Még csak remény sincs hogy Patkót a nagybírt rabló kalandort mostanában a megyeházában lássák; ki mellén vértet hordoz, s még ezen belül jó csomó itatópapírost; ennek tulajdonítják, hogy a golyó még eddig nem fogta, bár elég repült már felé.

— A „Kronstädter Ztg.” azt írja, hogy a kolozsvári lapok jelentik, mikép Brassó követeit visszahívta volna a szász nemzeti gyűlésből, a miről Brassóban mit se tudnak. Részünkről ily közlés miatt nem érezhetjük magunkat „büntösknek.”

— A kormány megbízásából közelebb két tengerészeti mérnök utazik Amerikába, hogy a helyszínén a „Monitor” és „Merrimac”, valamint a tengerparti erődítmények rendszert tanulmányozzák. A gr. Rechberg elnöklöte alatt alakult tengerészeti bizottmány ülését e közben elnapolták. Bécsben egy miniature páncélos hajót állítanak fel, hogy a közönség is szereshessen magának e tengeri óriásokról aránylagos fogalmat.

— A „P. Hirnök” bécsi levelezője írja, hogy hírszerint azon még mindig nagy számú rendelkezés alatti es. kir. hivatalnokoknak, a kiknek kedvezményi évök legf. különös kegyelemből f. é. június végeig kizárólag kiterjesztetett, ezen kedvezményi idejök a mostani pénzügyi viszonyok miatt nehezen fog még továbbra is nyújtatni.

— Szász Koburg-Koháry Ágost herceg ő fensége, mint pesti háztulajdonos, a lánchiditéri már foganatba vett sétány költségeire 200 frtot küldött a városi tanácsához.

— A „Pesti Hirnök” telegrammja szerint a magyar hitelbank ügyében 12-kén Bécsben eldöntő ülés tartatott. A

POLITIKAI HIREK.

kir. udv. főkanclerár az ügyet erősen támogatja. Az uralkodó elhatározta, teljesíteni az ország kívánatát.

— Lugosan kizárólagos román nyelvű gymnasium felállítását akarták valósítani, s a románok felszólították, hogy e célra irjanak alá adakozási összegeket. Azonban mint írják — minden ebbeli törekvés meghiúsul, miután egyáltalában nem találkozott aláíró.

— Az idén éppen száz éve lesz, hogy Ausztriában először adtak ki bankjegy-pénzt Maria Theresia uralkodása alatt 1762-ben.

— A prágai majomszínház tetőzete beszakadt, minek következtében a közönségből nyolcrazen meghaltak.

— Bonnaz Sándor csanádi, Ranolder János veszprémi és Simor János győri püspökök Rómába indulnak a püspökök érkeztetésére.

— Azon kagylógyűjtemény, melyet a Veleceben közelebb elhunyt Ujhelyi Imre, nyugalmazott tengerészeti lelkész és címz. kanonok a nemz. múzeumnak ajándékozott, négy szállítmányban megérkezett. Három a kagylókat tartalmazza, a negyedikben ezekre vonatkozó tudományos munkák vannak.

— Kisgécseini Gegus Dániel, sz. kir. Szegedváros tanácsnoka, jelenti, hogy a Corpus Jurisban foglalt s azonkívül kötetekben álló, sz. István király idejéről 1830. évig latin nyelven szerkesztett országgyűlési törvény-cikkeket magyarra fordítá, és felszólítja azon t. hazafit, ki a nyomtatási költségekre hazafi és tudományos érdekből vállalkozni kész lenne, hogy szíveskedjék ez iránt őt tudósítani.

— Ignatovics ügyvéd Ujvidéken, új szerb lapot ad ki „Putnik“ (Vándor) cím alatt.

— A Jágoesi Péterffy József által Keszthelyen alapított vizezellér képezde alapítójának nevelésére a m. udv. kancleraria előterjesztése folytán a pénzügyminiszterium egy 60,000 sorsjegyi sorsjátékot engedélyezett. Egyes sorsjegyek ára 50 kr. A főnyeremény egy Clayton-féle gőzcséplőgép lesz.

— Losonezon csontvázat találtak, mely áll helyzetben volt; a fej földön hevert, a lábakon pedig 17 fontos békó. Vizsgálat után kintt az is, hogy a békó tüzesen veretett a tagokra. Ez alakot sokan Domaházy, Széchenyi kapitányának tartják, kiről azt írja a történet, hogy utolsó percig vonakodván a várat feladni, a törökök által lefejeztették. Ugyancsak ott egy falusi suhancz ostorán a Kelták idejéből, ezredéves gyűrűt találtak, mit már a múzeumba küldöttek.

— A londoni világkiállítási palota építésénél eddig 16 munkás veszté el életét különösen balesetek által; 50 pedig megcsunkolt. A bizottságnak több oldalról felkérlik, hogy e szerencsétlenek ellátásáról gondoskodjék.

— Thibetben, e temérdek sajátságokkal bíró országban, szemtanúk állítása szerint, azon különös szokás dívik, hogy azon nők, kik az illető szeméremre igényt akarnak tartani, sem a házat el nem hagyják, sem idegenek előtt nem mutatják magukat, ha csak arezukat valami fényes fekete mázzal be nem kenik, mi által nemcsak szokott arczsinüket, hanem vonásaikat is egészen eltörzítik. Azon nő, ki ily máz nélkül megy az utcára, vagy idegent fogad el, szemtelennek tartatik. Találkozáskor üdvözlés jelül nyelvüket ölik ki, még pedig minél nagyobb tiszteletet akarnak kifejezni, annál jobban.

— Nareschkin, a pétervári színház egykori intendansa s Miklós csár kedvence, eredeti elmés ember volt, de tele adósságokkal. A csár sokszor kisegíté zavarából, de azért folytonosan pénzsűtkében volt. Egykor élceit összeszedve egy kötetben kiadta s a csárnak ajánlá. Erre a csár szintén egy könyvet készített, melynek lapjai 1000 rubel bankjegyekből álltak s elküldé kedvencének. „Hogyan tetszik munkám?“ — kérde őt a csár egy alkalommal. „Igen érdekes — felelt Nareschkin — alig várom a rendkívül érdekesítő munka második kötetét.“ A csár mosolygott az intendans ületén, és következő reggel ismét küldött neki egy hasonló tartalmú könyvet, melynek czimlapján azonban ez volt olvasható: „második és utolsó kötet.“

— Madridban nemrég rendkívüli verseny tartatott. Don José Genaro gyorsfutó hirdeté, hogy egy legjobbfajú lovat legyőz a versenyfutásban. A hippodrom megtelt kíváncsiakkal, az 57-ik körülfutás után Don José Genaro öntudatlanul omlott össze; a közönség halottnak, vagy legalább igen súlyos betegnek tartá őt. Rövid idő múlva azonban ismét hirtetve volt, hogy a gyorsfutó tetemes összegben fogadott, miszerint a lovon győzedelmeskedni fog. És csakugyan az 57-ik futás után a ló életlenül rogyott le, Genaro még ötször befutá a tért. Ekkor a zenekar a La Jota spanyol nemzeti táncot kezdé játszani; a gyorsfutó sem volt rest, hanem a hippodrom közepén kellemmel táncolt, mindaddig míg a zene meg nem szűnt. Don Jose mindössze 75 percig futott és táncolt, és ezen 1 1/4 óra alatt 4 spanyol mértföldet futott be. — Ugy látszik, az első verseny alkalmával történt legyőzetésének oka a közönség kiabálása volt, mely megzavará, és azon vigyázatlan tette, hogy futás közben egy kábitó szivart szitt, melyet egy műkedvelőtől kapott ajándékul.

— A tenger mélysége. Újabb vizsgálatok szerint a tenger legmélyebb helyei 43, sőt 48 ezer párisi láb mélységűeknek találtak. E számok felülhaladják a legmagasb hegység magassági méreteit is.

— Patkóról írják, hogy mellén vértet hord, s ez alatt jó csomó itató papírt; ezért nem fogja a golyó.

— Ausztriában a lelenzházakban 120,020; Franciaországban 102,600; Orosz- és Lengyelországban 53,533; Spanyolországban 46,250; Portugallban 35,111; Olaszországban 37,360; Belgiumban 7574; az egyházi államban 3500; Daniában 1172; Angolországban 967; Svédországban 847 gyermek van. Ebből kintinik, hogy Portugallban van a legtöbb lelenz-gyermek, mert 5 millió lakóval bírván, minden 1000-re 7 lelenz-gyermek esik, míg Angolországban 23 millió lakos mellett 1000-re 0.04 töredéket lehet számítani. Ausztria 38 millió lakossal bírván, itt minden 1000-re 3.2 lelenz-gyermek esik.

Franciaország. Páris, apr. 5. A Freiburgban megjelenő „Croniqueur“-nek írják: Azon forró nyomasztó levegőt érezzük itt, mely mindenkor biztos előjele a közel viharoknak. A villám előtt közvetlen, mindig jobban érezzük a villanyosság befolyását mint egyébkor. Nem lehet leírni azon bangulatót, mely itt mindenfelé uralkodik. Soha sem ülték nagyobb mértékben és több hevesseggel a politikát. Minden körök társaságában egy szó játszik főszerepet, s ez a „forradalom.“ Egész világ meg van győződve, hogy komoly események előestéjén állunk!

Páris, apr. 6. A mexikói ügy következtében az Anglia és Franciaország közti viszony meghidegült. Legújabb tudósítások szerint Lorences tábornoknak parancsa van Mexikó főváros ellen nyomolni. Ellenben Prim meg akarja tartani, sőt tartatni, is az egyezményt. E szerint Francia- és Spanyolország közt könnyen összeköttetésre mehet a dolog.

— Páris, apr. 7. A toulousei érsek pástorlevelet bocsátott egyházmegyéjéhez, melyben jelenti, hogy 1862-re százados jubileum s az ottani székestemplomban megőrzött szent-eréklyék közszemlére kitétele leand „a köztük 300 év előtt végrehajtott dicső tény megünneplése végett.“ — E körlevél a hugonottáknak Toulouseban, 1562 ik évben történt lemészároltatásának százados emléktünetét rendeli megülni. És miben áll azon dicső tény, melyért e százados ünnepe rendeztetik? 300 évvel ezelőtt a hugonották és katolikusok fegyveresen állottak egymással szemközt Toulouseban. 1562 máj. 16 án békességre léptek, melynek egyik feltétel volt, hogy a protestánsoknak szabad elvonulás engedtetik azon feltétel alatt, hogy előbb fegyvereiket a tanácsházánál rakják le. Alig teljesítették azonban e feltételt, midőn a katolikusok a védtelen protestánsokat megtámadván egy lábig lemészárolták. Az akkor lemészárolt protestánsok számát 4000-re teszik. E „dicső napok“ emlékére 1662, és 1762-ben valóban tartattak is százados ünnepek. A jelen században senkinek semlelté azt, de a toulousei érsek jónak látta azt újra feleleveníteni. „Sok idő múlt el azóta“ írja az érsek, körlevelében, s eszmék, eszméket semmisített meg, egy forradalom választott el bennünket azon századtól, e forradalom ledöntötte a trónokat, behozta a guillotine t, szétrombolt sok templomot, s a közszellemnek egészen új irányt adott. Ti azonban örömmel fogjátok megragadni az alkalmat, hogy a multnak szétéptett lánczszemeit újra összeforrasztassátok. Most, midőn a hit oly nagy vesztélyben forog, azon lelkeknek, melyekben isten szelleme él, előtérbe kell lépniük, és bátran csatára szállni a gonosznak erőszakos hatalmával. Midőn a gonoszok egyesülnek, s a bátoraságot egy titkos világból merítik, a jóknak is egyesülniök kell, és szíveikben felemelkedni azon régiókba, honnan az ima a szentek összhangzása énekében száll fel a mindenség urához. Midőn 100 évvel ezelőtt Toulouseban a legutóbbi emléktünetet ülték, Voltaire ez ünnepről azt mondta: „hálát adnak az Istennek 4000 elkövetett gyilkosságért. A néptömeg fanatizmusa akkor valóságos örvénygésig hágott. Jean Calas 1762. mart. 10-én, ártatlanul kerékbe törtetett Toulouseban. És ezen mult szétéptett lánczait óhajja az érsek összeforrasztani. 1562 mai le a ugyanazon nap volt Toulouseba zézve mint Párisban 1572 aug. 24-c, (Bertalané), és e napot akarják most megünnepelni.

Páris, apr. 8. A császár rendkívüli fel van indulva a toulousei érsek pástorlevele miatt. A clericalis lapok mindent elkövetnek ugyan, hogy az ünneplést tiszteletreméltó színben tüntessék fel. Hogy 1562. máj. 16-án Toulouseban 4000 protestáns gyilkoltatott le, az a „Monde“ előtt csak mellékes dolog, a fő az, hogy az igaz vallás azon idők irtózatoss polgári harcaiban is megmaradt: mily eszközök által tartotta fenn magát, arra a „Monde“-nak semmi gondja. A „Siécle“ és az „Opinion Nationale“ ellenben, a kormány tekintélyét hívják fel a jubileum megakadályozására, és az államtanácsot a pástorlevél megvizsgálására.

Páris, apr. 10. A mai „Moniteur“ jelenti: A toulousei érsek emléktünetet rendelt a vallásos viszázkodás egy véres korszakának megünneplésére. A kormány, az érsek által rendelt minden nemű nyilvános egyházi meneteket és czeremoniákat betiltott.

Olaszország. Turin, apr. 5. A „Köln. Ztg“-nak írják: Ma rögtön elterjedt azon hír, hogy a kormány távlati sürgönyt kapott, hogy készen álljon. A képviselőházban is nyugtalanság volt e miatt. Azt állítják, hogy Ausztria casus bellinek tekintendi, ha Garibaldi tüntetéseit meg nem szűnnek. Jól értesült helyről állítják, hogy nemcsak Olaszországra kedvező esemény fog bekövetkezni, s ez nem sokára ismeretes lesz. Ratazzi igen jó kedvű. Passaglia atya követői folyvást szaporodnak, és ha Rómában jól vannak értesülve az olasz papság hangulata iránt, valószínű, hogy e körülmény inkább bírja engedékenységre a római udvart, mint a Franciaország részéről gyakorolt diplomatiái nyomás.

Turin, apr. 8. A követkamarai mai ülésében Caracciola kérdést intéz a minisztertanácsba a Capitánataban közelebből ismét garázdálkodó rablócsapatok ellen tett rendszabályok iránt. Továbbá kívánja, hogy az alkudozások II. Ferencz eltváltozása iránt Rómából, ismét kezdessenek meg. Ratazzi elismeri a szerencsétlenséget, mely néhány déli tartományra nehezült. Azonban azt hiszi, hogy a tudósítások mindenesetre túlzottak, miután azon kérdésre, hogy szükség-e a katonai erő szaporítása, Lamarmora tábornok azt felelte, hogy nem szükséges. Bizik a legújabbban Nápolyba küldött tisztviselőknél. A mi II. Ferencz Rómából eltváltoztatásá iránt, a kormány sürgette, felfejtve, hogy a nápolyi király jelenléte Rómában rendtelenségek és rablógarázdálkodások állandó forrása. Szóló azt hiszi, Franciaország császára ezt belátja, s érzi a szükségességet, hogy a dologon segíteni kell; azonban nem lehet minden nehézséget egy csapással legyőzni. Még Petruccelli szólott néhány szót s az interpellationnak semmi egyéb eredménye nem lett.

Turin, apr. 9. A „Sch. Corr.“ biztos forrásból értesül, hogy a turini külügyminiszteriumhoz e hó 5-én Párisból

sürgöny érkezett, mely az olasz kormányt arról értesíti, hogy legközelebből nagy horderejű események fognak bekövetkezni; s felszólítja, hogy minden eshetőségre készen álljon. Minő természetűek lesznek ezen „nagy horderejű események“, azt a „Sch. Corr.“ biztos forrása nem mondja; de, francia lapok tudósításai szerint, annyi áll, hogy a nápolyi reactio Rómában ismét nagy erőfeszítéssel kezd mozogni. A bourbon-önkéntesek nagy tömegekben gyülekeznek. Rómába idegen tiszteket várnak, a kik a bandák élére akarnak állani.

A magyar legionok e napokban csatája volt a brigantikkal, kik közül 34-et levágtak, a többi foglyul ejtette.

Turin, apr. 10. Bolognában a rendőrség nagyon elágazott papi összeesküvést fedezett fel. Egy zárdában kiáltványok és oly értelmű utasítások koboztattak el, melyekben a gyontató atyáknak kötelességévé van téve, hogy csak azon katonáknak adjanak feloldozást, a kik kötelezik magukat, hogy elszöknek, vagy bajtársaik szökését elősegítik. Ezen felfedezés következtében a káptalani vicariust elfogták.

Oroszország. Varsó, apr. 11. Tegnap a deákok a székes egyházban tüntetés által megkisérlették, a közönséget csendzavarás következtében a templom odahagyására bírni. Az érsek, kit egy pillanatra megzavartak, köszönetet mondott a benmaradtaknak. 14 bujtogató az egyházból ki-menett elfogatott. A város csendes.

Törökország. A montenegrói fejedelem, mint a „Sch. Corr.“-nek írják, egyfelől Szerbia folytonos semlegesége, másfelől az által aggasztva, hogy a harcztérnek országába való áthelyezése mindennap több valószínűséggel bír, ismét egy levelet intézett Omer basához, melyben az egységet iránt újabb alapokat ajánl. Ez újabb ajánlatok azonban lényegükben mást azon ajánlatoknál, melyekre a porta már egy ízben tagadólag válaszolt, nem tartalmazván, Omer basa ezeket is kereken visszautasította, és Dervis basának parancsot adott, hogy a támadó működést Montenegro ellen egész erővel kezdje meg. Szerbia magatartását e tekintetben egyrészt onnan lehet magyarázni, hogy védelmi ereje ez időszakra még teljesen szervezve nincsen, de másrészt onnan is, hogy az esetleges támadó eljárásért kizárólag a portára akarja a felelősséget hárítani.

A „Waterland“ pedig ugy értesül, hogy Vukalovich és a montenegrói fejedelem egymással kibékültek. Ennek folytán Cetinijében elhatározták, hogy Vukalovich vállalatát egész erővel támogatni fogják. Ha Luka a tulnyomó erő elől visszavonulni kényyszerül, a montenegróiak segélyére jönek, s ez esetben mintegy 8000 ember tétetik mozgóvá. E sereg két hadtestre oszlanék, egyike Boszniának, másik pedig a Trebinjebe vezető országot felé nyomulna elő.

Konstantinápoly, apr. 10. A porta értesíti a hatalmakat, hogy ő ultimatumot intézett Montenegrohoz, melyben a foglyok haladéktalan kiadását s azon kötelezettséget kívánja, hogy Montenegro akadályozza a török területre való betűtéseket.

Görögország. Athéne apr. 7. A felkelők Naupliában, a fegyverszünet daczára, titizni kezdték az ostromzáró hadsereget. Erre Hahn tábornagy a várost bombáztatni kezdte, mire a fegyverszünet megújított. A felkelők remélik, hogy a husvét ünnepeén közönségszót nyerne; azonban Otto király el van határozva, hogy nem ad általános bocsánatot. Azt hiszik, hogy husvét után megadja magát Nauplia. A katonafoglyok kirostást kísértették meg. A városban Orsini-féle bombákat találtak. Több család a Pyriusba vonul, hogy szükség esetében idegen hajókra meneküljön. A helyzet egyáltalában nem javult a kormányra nézve. A fölkelés nem hogy csökkent volna, sőt a falusi lakosság közt is terjed.

Athéne, apr. 8. A naupliai fölkelők általános bocsánatot és miniszterválasztást kívánnak. A közönségszótól szóló rendelet kiadatott; a fölkelés 19 főnöke van kizárva belőle. A Nauplia előtt államafoszó francia és angol hajók, a meg nem kegyelmezetteknek menhelyül ajánlkoznak; a többiek a közönségszót elfogadására tanácsolják.

Korfu, apr. 8. A kamara válaszfelirata a lord főbiztos megnyitó beszédére, a jonai szigetek egyesülését Görögországgal, egyetlen eszköznek nyilvánítja az állapot javulására. A biztos figyelmeztette a kamarát, hogy ne vitakozzék alkotmánykérdések felett; Angliának a védnökségen kívül, jogai és kötelességei is vannak.

Újabbak. Ratazzinak fennebb „Olaszország“ rovatunk alatt érintett nyilatkozatából pótlólag még a következőkről értesülünk: A francia kormány ugymond R., teljesen elismerte a helyzet veszélyességét, s a menyire tudni vélem, a francziák császára éppen úgy kívánja mint mi, hogy II. Ferencz Romát elhagyja; ámde időt kell engedni a diplomatiának. A mi legelőnkebb kívánatunk, hogy Roma szűnjék meg bourboni összeesküvések tűzhelye lenni; és megszűnik az lenni, talán rövid idő alatt. A kormány semmit sem mulaszt el, hogy ezen cél eléréje.

— Az angol alsóház apr. 11-i ülésében vitakozás folyt Olaszország felett, mely alkalommal Palmerston lord a pápa világi hatalmát tarthatatlannak mondá, melyet lehető leghamarabb feladni, a pápa érdekében állana. Ő szentségének sorsa a francia császár kezeiben van. Ha a francia csapatok Romát elhagynak, Olaszország azonnal szabad lenne a középtengertől az Adriáig. A parlament elnapolta magát apr. 28-ig.

— Görögországból a tudósítások igen kedvezőtlenül hangzanak. A védhatalmak közt nincs egyetértés, s

nagyon kétséges, hogy bé fogának-e valóban avatkozni, ha Otto király azt kívánja; miután a feltételek iránt, melyek alatt a beavatkozás történhetne, alig képesek megegyezni. A görögkormány egy, a védhatalmakhoz intézett jegyzékében panaszodik, hogy idegen ügynökök kísértik a népet felizgatni.

— E hó 6-án reggel 100 briganti megtámadta Lucot, hol csupán 20 katona volt. Három órai tüzelés után a rablók visszahúzódtak 3 halott veszteséggel. Vezetőjük elfogatott és agyonlővetett; a többiek üldöztek.

— A német szövetségi tanács apr. 10-i ülésében előterjesztettek a kassai választók beadványai az 1849-s a hessenegyleti az 1860-i választótörvények mellett. A „Postamtztg” szerint a szövetséghez hű kormányok szövetségreform-programja közelebbről be fog adni.

— A „Journ. de St. Petersbourg” apr. 11-i száma helyeslőleg nyilatkozik a francia kormányának a toulousei érsekre vonatkozó határozatáról, s megjegyzi: A vallásos türelem korunk dicsősége, a vakbuzgóság, az erkölcsiség elleni merény.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Április 14-kén: Nemzeti kölcsön 83.55. 5 % Metalliques 69.55. Bank-részvény 827.—. Hitel-részvény 203.10. Váltó Londonra 133.60. Ezüst 132.35. Arany 6.27.

Április 12-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 72.75. Erdélyi 69.—.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL.

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

(570)
40 1862.

Hirdetmény.

(1—3)

szinh. választm.

Kolozsvár sz. kir. városban a felső sznutezaban levő ugynevezett „Kőkert”, mely a fölkelési országos pénzalappal az erdélyi nemzeti színház alap-tulajdona lett, — a folyó 1862-ik év április hava 23-án reggeli 9 órakor a helyszínen tartandó közárverés útján, a többet ígérőnek örök áron el fog adni.

A feltételeket addig is meg lehet tudni színházi pénztárnok Filep Samu urnál. Az erdélyi nemzeti színházi választmányának Kolozsvárt, ápril hó 6-án tartott üléséből, kiadta Groisz Ferdinand, szinh. választm. jegyző.

(569)

Hirdetmény.

(3—3)

Tordavárosa tanácsa, mint törvényszék részéről ezennel közölni tétetik, miszerint Kóródi Imre ur folyó év április 4-én 430 szám alattat. cz. Pápai Lajosné született Tarsoly Eszter urasszony ellen 453 váltófórt és 42 krét keresetét beadta, a melyre nézve tárgyalási határ napul folyó 1862-ik év május 15-én délelőtt 9 órája a törvényszéknél tüzetett ki. — Minekutánna panaszló azt nyilváníta, hogy Pápai Lajosné született Tarsoly Eszter urasszony lakhelye előtte merőben ismeretlen és a törvényszék sem tudja a nevezett höllét, annál fogva a nevezett asszonyság költségére és hátrányára ügyvéd Tóth Károly ur, mint curator ad actum kineveztetvén, a melyről bépanaszlott Pápai Lajosné született Tarsoly Eszter urasszony azon hozzáadással értesített, miszerint akár helyettesítet ezülszerű utasítással e tárgyalásra nézve lássa el, akár egy más ügyvezetőt e törvényszéket értesítse, ellenkező esetben elmulasztásából eredő minden következtetéseket magának tulajdonítson.

Tordavárosa tanácsa, mint törvényszéktől.

NEM HIVATALOS.

(566)

(4—6)

Az osztrák állam minden részeiben, mint elhírhedt Német-hon első orvosi testületétől megbírált, s a magas cs. kir. magyarhoni helytartóságtól, kitűnő alkalmazhatósága végett engedélyezett és esmeretes **VÉBER**-féle

Általános KÖSZVÉNYGYÓLCS

a fájdalma minden nemei ellen,

mely a köszvényes, csúzos, a kezeken és lábakon támadt, minden nemű betegségekben, különösen fűgücsöknél, dagadt tagoknál, marjulásoknál, füzamodásoknál, oldalnyílallásoknál, mint hatályosan, hamar és biztosan segítő szer, ajánlható.

Pakétokban használati utasítással együtt egy darab ára 1 ft. 50 kr, nehéz szenvedéseknél kétszeres erejű 2 ft. 10 o. becsben.

Ugyszinte a nevezetes

PÁRIZSI általános kenőcs

mindennemű sebek, fagyások, hideg általi csipések és tyukszemek ellen; Egy tégely-nek ára használati utasítással 35 kr. o. é. egyedül és kirekesztőleg található:

Kolozsvárt Wolff János ur gyógyszerárán és a néhai Wendler J. örökösöknél;
Werschiczen: St. P. Jognovitz urnál.
Szebenben: Schneider J. F. fénytűzési cikkek kereskedésében és Jahn Ferenc urnál.
Aradon: F. I. Probst urnál.
Beszterczen Dietrich és Fleischer urak kereskedésükben.
Hatzfelden: Telbis János ur kereskedésében.
Fejervárt: Wagner János ur könyv-, mű- és zeneszer kereskedésében.
Kimpolungon: Gregor Kosintzky urnál.
Szegevárt: Misselbacher a. B és Deutsch úrnaknál.

Porosz kir. kerületi physicus

Dr. KOCH jegesztett növényeczkorkái

kizárólag eredeti skatulyákban 70 és 35 kr-ával adatnak el.

Ezen, a legkittünőbb növény-nedvekből a legtisztább czukorjegesztékhez hozzávegyítése által készült **Dr. KOCH**-féle **növényeczkorkák** — mint a legismertebb véleményezések bizonyítják — **enyhítő s izgalomcsillapító** hatással bírnak: köhögésnél, rekedtségnél, nyálkásságnál stb. s a bennük létező növényi nedvek s édes anyagok legjava által sikeres hatásnak a beszélő szerv tisztaságának, frissességének s hajlékonyságának fönttartására. Nemcsak ezen valóban jótékony sajátáguknál fogva **különböznek** igen előnyösen a gyakran igen megdicsért úgy nevezett mell-thea-lepénykétől [Pâte pectorale], hanem e készítmények még főleg az által jelesek, hogy azokat az emésztési szervek könnyen elbírik, s a hosszabb használatnál, semmi gyomorfájdalmat, sem savat, sem nyálkásságot nem okoznak, és nem hagynak hátra.

(521)

15/2

(2—6)

Dr. KOCH növényeczkorkái hosszukás skatulyákba pakolva, melyeknek barna írással nyomott fehér czimlapjai az alább álló pecsétet és aláírást viselik.

Egyedüli raktár
Kolozsvárt:
WOLFF J. és KHU-
DI J. gyógyszerár-
raiban, és az ösmertes
bizományos uraknál
Erdélyben.

Dr. Aug. Willh. Koch
Pharm. in Kolozsvár

(503)

ELŐLEGES FIGYELMEZTETÉS fogbajokban sinződők számára.

(3—3)

A közszeretetet s méltánylást kivívott **bécsi fogorvos**

BLAU,

mint eddigelé úgy az idén is **julius, augusztus és szeptember** hónapokat **Erdélyben** fogja tölteni, ideiglenes lakásul **Brassót, Szebent, Maros-Vásárhelyt és Kolozvárt** tűzvéni ki magának, mely idő alatt minden fogbajokban sinlődőknek szolgálatját ajánlja. — Helyenkinti mulatásról ugyanezen újságlap által fog a t. cz. közönség annak idejében értesített, mire minden fogbetegek ezennel figyelmeztetnek.

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésben Kolozsvárt, **Wittich Józsefnél** Maros-Vásárhelyt, **Dobray Nándornál** S.-Udvarhelyt, **Barthos Domokosnál** S.-Szentgyörgyön kapható:

A kis ANDOR és ZOLTÁN könyve.

ELEMI MAGYAR

OLVASÓKÖNYV.

Mindkétnemű népiskolák I-ső és II-dik osztályainak számára írta **PÁNCZEL FERENCZ.**

Tizenkét csinos fametszettel. Ára kemény kötésben 50 kr.

ÁLLATTAN

elbeszélő modorban és versben, népiskolák számára készíté **Pánczél Ferencz.**

I. rész: **Honi házi állatok**, ára 16 kr.

II. „ **Honi vad állatok**, ára 30 kr.

Györke állatországa.

II-ik bővített kiadás, számos képekkel 8-ad rét, 120 lap, kötve ára 60 kr.

Szavalmányok

növendék leányok számára összeállítá **Réthy Lajos.** Ára 80 kr.

Az akadémia igazsága.

A közvélemény eleibe terjeszti **Brassai Sámuel.** Ára 50 kr. osztr. ért.

A váltórendtartás

a cs. kir. váltótörvény értelmében.

Népszerű magyarázat, számos gyakorlati példákkal és mintákkal, s a törvény szövegével bővítve.

Mindenneműek felvilágosítására szerkeztette **Fináli Henrik Lajos**, gymn. tan. és a kolozsvári szab. keresk. társaság vasárnapi iskolájában rendes tanító. Ára 70 k.

Iromány példák

a polgári törvénykönyvhez s az ideiglenes polgári perrendtartáshoz. Ügyvédek, jegyzők s felek hasznára szerkezté: **Dr. Hegedüs Lajos** Kandid cs. k. igazságügy-ministeri fogalmazó. Ára: 3 ft.

Egy magyar család a forradalom alatt.

Korrajz, írta **Br. József Miklós.** VII-ik és VIII-ik kötet ára 2 ft.

AZ AUSZTRIAI BÜNTETŐ TÖRVÉNY általános része.

Tartalmazza: a büntetkekről s annak büntetéséről általános, a súlyosító és enyhítő körülményekről, nemkülömben azoknak a büntetés kiszabásánál alkalmazásáról és a büntetke fölőstásáról szóló tant. Magyarázta: **Dr. Hye Glu-nek** Antal lovag, cs. kir. igazságügy-ministeri tanácsos, az ausztriai császári Leopold rend vitéze sat. fordította: **Somossy József**, ára 3 ft.

Statistikai közlemények.

A hazai állapotok ismeretének előmozdítására, kiadja a Magyar tudományos Akadémia statistikai bizottmánya. Szerkeszti **Hunfalvi János.** II. 1. Ára 2 ft